

Pravnik dr. Vladimir Murko je pisal o njem v Zborniku za zgodovino naravoslovja in tehnike leta 1974. Tam ga je prištel k astronomom, čeprav je najbrž dobro vedel, da ne spada mednje. Ko sem okoli leta 1985 za Enciklopedijo Slovenije pisal geslo Astronomija (na Slovenskem), sem ga že skoraj vključil v geslo, a sem ga zadnji hip izločil, čeprav je v njegovem delu Knjiga o rojstnih urah najti določene elemente astronomije. Zdaj ima geslo na pravnem področju in celo kip pred Pravno fakulteto UL, saj je zagotovo prvi znamenit zgodnji pravnik slovenskega rodu. Je pa splošno zanimiv Slovenec, posebno zaradi nekega dogodka, ki ga je pripeljal do ječe, kjer je brez sodbe trohnel deset let in nato umrl. Zapišem samo nekaj stavkov o njegovem življenju in delu, da se ve, kdo je bil in kaj koristnega je naredil.

Martin Pegius

(Polhov Gradec, ok. 1523 – Salzburg, 1592)

Martin Pegius (po naše Pegij, tudi Virnik) je bil znamenit jurist, astrolog in strokovnjak za retoriko. Zgodaj osirotel deček, ki ga je vzgajal neki trgovec, je večino svoje mladosti preživel na Bavarskem. Tudi študiral je na bavarski univerzi v Ingolstadt, kjer je leta 1552 postal doktor prava.

**Kip Martina Pegiusa pred Pravno fakulteto v Ljubljani;
avtor Mirsad Begić, 2003.**

Sprva je bil mestni pisar in odvetnik. Potem so ga povabili v službo salzburške nadškofije za stolnega pisarja in zapisnikarja, pozneje še za knežjega salzburškega svetovalca in zastopnika kapitlja pred bavarskimi sodišči. Spisal je številno odličnih pravnih del (delno v latinščini in delno v nemščini) in je eden naših najpomembnejših humanistov. Pozneje se je ukvarjal z matematiko, astronomijo in tudi z astrologijo in okultizmom.

Njegovo glavno in zelo vplivno astrološko delo je *Geburtsstundenbuch* (*Knjiga o rojstnih urah*, Basel 1570), ki je polno prerokb. Na osnovi rojstnih ur naj bi bilo mogoče vsakomur opisati njegove lastnosti, pa tudi predvideti nevarnosti, ki ga čakajo v življenju.¹ Zaradi ukvarjanja z astrologijo, okultnimi področji in mistiko so ga skupaj z njegovo nič krivo drugo ženo nevoščljivi pravniki obdolžili čarovništva in ga leta 1582 brez sodbe pahnili v ječo. Zadnjih deset let življenja je Martin Pegius preživel v ječi na salzburškem gradu. Umrli je torej brez procesa in obsodbe, kar jasno kaže na to, da so bile obtožbe proti njemu in ženi izmišljene.

Njegova življenjska pot se je, žal, res končala zelo tragično, zapustil pa je dela, o katerih se še danes govori in razpravlja. Nekaj tipično astronomskega pa je tudi imel v sebi. Jaz ga imam za svetel lik v naši zgodovini znanosti, tako na prirodoslovnem kot na pravoznanstvenem področju. Take knjige o rojstnih urah ni bil nihče sposoben napisati sredi 16. stoletja. Pravijo, da tudi takšnih super juridičnih spisov ne. Da se je ukvarjal z astrologijo, ni nič nenavadnega. Z astrologijo so se ukvarjali Brahe, Kepler, tudi Perlah in še številni drugi.

Se je svet morda zato podrl?²

Kranj, 5. julij 2018

Majo Prosen

¹ Pegius je v tej knjigi objavil zemljepisne koordinate posameznih krajev in astronomske tabele (kako je mogoče preprosto določiti lego planeta in zvezde v zodiaku za vsak čas) kot pomoč pri prerokovanju, kar pride prav vsakemu uspešnemu preroku. Žal, zase ni imel sreče, saj si je očitno pozabil prerokovati svojo lastno žalostno usodo. S to knjigo naj bi populariziral tudi astronomijo oziroma znanost, kar je že prej uspešno pokazal s spisi v pravoznanstvu. Slovenec Pegius je bil namreč prvi, ki je Nemcem pisal juridične spise v njihovem navadnem (gemain) jeziku. Vse se tako zdi, da je po svoji izredni pameti in vsesplošnemu delovanju en najznamenitejših in tudi najsposobnejših naših rojakov preteklosti.

² Pa zares nisem pristaš astrologije.